

Серія "ENGLISH LIBRARY"
заснована 2014 року

Joseph Conrad
HEART OF DARKNESS

Глава I

Конрад, Джозеф

К64 Серце темряви / Джозеф Конрад ; пер. з англ. Марії Головки. — К. : Знання, 2015. — 175 с. (English Library).

ISBN 978-617-07-0150-3 (English Library)

ISBN 978-617-07-0320-0 (м'яка обкладинка)

ISBN 978-617-07-0319-4 (тверда палітурка)

"Серце темряви" — один із найбільш визнаних і глибоких творів англійського письменника, польського емігранта родом з України Джозефа Конрада (1857—1924). Зі сторінок роману перед читачем постає сповнена недовомовленостей, а часом і натяків, розповідь моряка, капітана судна, про свою подорож до берегів Конго. Важливо, що природа Африки у творі постає як окремих персонаж. Зустріч із цим світом, можливість поглянути на нього очима колонізаторів і колонізованих дає змогу головному героєві по-новому оцінити ту темряву, що визирає з густих джунглів, і побачити її в душах білих людей, які вважають себе носіями цивілізації і культури.

УДК 821.111
ББК 84(4Вел)

ISBN 978-617-07-0150-3
(English Library)

ISBN 978-617-07-0320-0
(м'яка обкладинка)

ISBN 978-617-07-0319-4
(тверда палітурка)

© Видавництво "Знання",
переклад українською
мовою і оформлення, 2015

Круїзний іол¹ "Неелі" хитнувся на якорі, навіть не тріпнувши вітрилами, і завмер. Почався приплив, вітру майже не було, а оскільки яхті треба було йти вниз по річці, залишалося тільки стати на якір і чекати відпливу.

Перед нами розкривалося гирло Темзи, ніби впускаючи корабель у нескінченну протоку. Море й небо на горизонті вливалися одне в одне, так що межі між ними було вже не розібрати; на освітленій сонцем морській гладіні здіймалися на хвилях баржі, і червоні, загострені доверху, дублені вітрила, що виблискували полакованими шпринтами², здавалося, навіть не ворухились. Низькі береги, що спускалися до моря й губилися в його водах, застилали імла. Небо над Грейвсендом³ було темним, а трохи далі темрява, зда-

¹ Іол — різновид двоцьоголового парусного судна з косими вітрилами, у якому бізань-щогла розташовується позаду керма (*тут і далі — прим. пер.*).

² Шпринт — різновид вітрильного оснащення; тонка жердина, що одним кінцем впирається в нижню частину щогла, а іншим — у верхній кінець чотирикутного косоного вітрила, розтягуючи його по діагоналі.

³ Грейвсенд — місто на північному заході графства Кент у Південно-Східній Англії; на південному березі Темзи.

валося, згущувалася до скорботного мороку, нерухомо нависаючи над найбільшим і найвеличнішим містом на землі.

Нашим капітаном і власником яхти був директор акціонерного товариства. Ми вчотирьох доброзичливо поглядали на його спину, коли він стояв на носі судна й дивився у бік моря. На всій ріці ні в чому не було стільки морського духу, як у тій картині. Він нагадував лоцмана, що для моряків є найвищим втіленням надійності. Важко вірилося, що місце його роботи було не тут, на просторах цього освітленого гирла ріки, а там, позаду нього, де нависла гнітюча темрява.

Як я вже якось казав, нас поєднало море. Цей зв'язок не лише стояв на сторожі нашої дружби під час довгих періодів розлуки, але й допомагав миритися з безкінечними розповідями і навіть переконаннями одне одного. Адвокату — чудовому старому — зважаючи на його поважний вік і безліч чеснот, виділили єдину подушку на палубі та єдиний килимок, де він і лежав. Бухгалтер вже дістав коробку з доміно й розважався, зводячи з кісточок архітектурні споруди. Марлоу сидів на кормі, схрестивши ноги по-турецьки й опершись на бізань-щоглу¹. У нього були запалі щоки й жовтуватого кольору шкіра, спину він

¹ Бізань-щогла — кормова щогла на три- і більше щоголовому судні, завжди іде першою від корми корабля; задня щогла.

тримав рівно і в цілому мав аскетичний вигляд. З руками, опущеними вздовж тулуба й повернутими долонями догори, він нагадував ідола. Директор, переконавшись, що якір міцно тримає яхту, прийшов на корму і сів поруч із нами. Ми ліниво перекинулися кількома словами. Після чого на борту запала тиша. Хтозна з якої причини, але ми так і не почали грати в доміно. На нас напала задума, і не хотілося нічого робити, лише спокійно споглядати світ. День безтурботно хилився до вечора у тихому й приголомшливому сяйві. Вода мирно виблискувала; по небу, на якому не було жоднісінької цяточки, розливалось благодатними просторами чистісіньке світло; туман з есекських¹ боліт здавався прозорим і мерехтливим полотном, яке звисало з лісистих пагорбів десь далеко від моря й спадало на низькі береги прозорими складками. І лише темрява на заході, над верхів'ям ріки, з кожною хвилиною ставала все похмурішою, наче сердилася через наближення сонця.

Нарешті, сідаючи непомітно для людського ока, сонце таки торкнулося землі і з яскраво-білого зробилося темно-червоним, вже не кидаючи променів і не даючи тепла, — здавалося, воно у будь-яку мить може раптово згаснути, уражене на смерть дотиком темряви, що нависала над людьми.

¹ Есекс — графство на сході Англії.

Тієї ж миті зміни торкнулися й води: тиша тепер засяяла пригаушенням блиском, але водночас стала глибшою. Стара широка річка безтурботно ніжилася на схилі дня, вірно прослуживши не одне століття расі, яка залюднювала її береги, вона несла свої води сповненим гідності водяним шляхом, що вів у найвіддаленіші закутки планети. Ми дивилися на поважний потік не крізь призму яскравих спалахів короткого дня, що приходять і зникає навіки, а крізь величне світло спогадів, які ніколи не відпускають. І справді, що може бути легше для чоловіка — котрий зі щирим благоговінням і любов'ю, як то кажуть, “пішов за покликом моря” — ніж оживити дух минулого, пливучи нижнім гирлом Темзи. Припливи й відпливи змінювали один одного в безперервному круговороті, наповнені спогадами людей і кораблів, яких вони доставили у затишні домівки або на морські бої. Ріка знала всіх тих, ким пишається нація, починаючи від сера Френсіса Дрейка¹ і аж до сера Джона Франкліна²,

¹ Френсіс Дрейк (1540—1596) — англійський мореплавець і калер (пірат) часів Єлизавети I; другим після Магеллана здійснив навколосвітню подорож (1577—1580), під час якої награвував багато іспанського золота, за що був нагороджений лицарським титулом. Із шести кораблів, що брали участь у подорожі, повернувся тільки один — “Золота лань” (початково мав назву “Пелікан”).

² Джон Франклін (1786—1847) — британський полярний дослідник. 1845 р. очолив експедицію для завершення дослідження Північно-Західного проходу (морський

вона добре послужила багатьом мандрівним лицарям моря, з титулами і без. На своїх водах вона носила кораблі, чії імена виблискують, як діаманти в нічному небі часу: від “Золотої лані”, що повернулася, набивши скарбами свої квадратні боки, і, привітавши на своєму борту її Величність, дала початок славній легенді, аж до “Еребуса” і “Терору”, що вирушили на завоювання, але так і не повернулися. Ця ріка знала і кораблі, і людей. Вони припливали з Дептфорда, Гринвіча, Ерита¹ — шукачі пригод і поселенці; королівські кораблі й кораблі, що торгували на Лондонській біржі; капітани, адмірала, контрабандисти зі Сходу й уповноважені “генерали” флотів Ост-Індської компанії. Мисливці за золотом чи шукачі слави — усі вони ходили на цих хвилях, озброєні мечами, а часто й факелами, вісники континентальної могутності, носії іскри священного вогню. Якої тільки величі не несла на своїх водах ця річка до таємничих і незвіданих земель!.. Мрії людей, початки держав, зародки імперій.

шлях через Північний Льодовитий океан, що проходить вздовж північного берега Північної Америки через Канадський Арктичний архіпелаг, сполучаючи Атлантичний і Тихий океани). Експедиція не повернулася. До її складу входили два кораблі: “Еребус” (у давньогрецькій міфології Ереб чи Еребус — це одна з назв підземного царства темряви й уособлення вічного мороку) і “Терор”.

¹ Дептфорд, Гринвіч, Ерит — райони на південному сході Лондона, що розкинулися на берегах Темзи.